

Resultatredovisning av det regionala utvecklingsarbetet 2024

Region Västmanland

Förvaltning/Enhet

Regionala utvecklingsförvaltningen

Namn

Christer Alzén, Förvaltningsdirektör

Direkttelefon/e-postadress

+46214818273

christer.alzen@regionvastmanland.se

Datum

2025-02-15

Vårt dnr

RUF250006

Ert dnr

Landsbygds- och infrastrukturdepartementets

diarienummer LI2024/01817,

Tillväxtverkets diarienummer Å 2024–638

1. Likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd

1.1 Beskriv hur det strategiskt viktigaste arbetet inom detta område har genomförts.

Förvaltningen har i samverkan med länets kommuner och regionens hälso- och sjukvård tagit fram två överenskommelser gällande samverkan om barns och ungas hälsa samt vuxnas psykiska ohälsa. Dessa överenskommelser ligger till grund för mål, indikatorer och uppföljning av samverkan gällande dessa målgrupper. Överenskommelsen syftar till att stärka samverkan, klargöra roller och ansvar och öka förståelsen för varandras uppdrag samt tydliggöra styrning, organisation och struktur för samverkan i länet. Förvaltningen samordnar lokala ledningsgrupper i länet med berörda parter för att öka kunskapen, lyfta samverkans- och utvecklingsfrågor samt att nå de uppsatta målen i överenskommelsen.

Sedan 2018 har arbetet med omställningen mot Nära vård pågått i Västmanlands län. Nära vård är inte en ny organisationsnivå utan snarare ett nytt sätt att arbeta med hälsa, vård och omsorg, där primärvården utgör kärnan i den nära vården. Den närmaste vården är den som individen kan ge sig själv – egenvården – samt det stöd kommuner och regioner kan ge för att möjliggöra detta. Förvaltningen följer och bidrar till aktiviteter som sker utifrån utvecklingen av Nära vård. Uppdraget innefattar att förstärka engagemang och kommunikation, skapa sammanhang och forum för samverkan, förstärka ledarskap och riktning i förändringsprocessen.

Förvaltningen har tillsammans med huvudmännen drivit Samsjuklighetsprojektet med syfte att förbereda länets kommuner och regionen för den planerade samsjuklighetsreformen inför förväntad ny lagstiftning. En kartläggning har genomförts av individer och resurser för att få en samlad bild av hur behovet ser ut, vilka insatser och interventioner som erbjuds och vad det kan finnas för behov av kompetensutveckling hos medarbetare i länet. Resultatet har inneburit att projektet fortsätter 2025 med fokus på kompetensutveckling samt att genomföra pilotprojekt i olika delar av länet utifrån att öka samverkan och gemensamma ytor kring målgruppen.

I våras startade förvaltningen projektet Samordnande skolpsykolog gemensamt med länets kommuner och regionens hälso- och sjukvårdsförvaltning med syfte att stärka och förbättra insatserna för barns och ungas psykiska hälsa. Behovet av samordning mellan huvudmännen har blivit alltmer tydligt. En central del av projektet är att stärka dialogen och samarbetet mellan skolpsykologerna och olika aktörer inom Region Västmanland.

2025 träder den nya Socialtjänstlagen i kraft och omställningen till framtidens socialtjänst förväntas pågå under en längre tid. Förvaltningen kommer stödja samverkan med huvudmännen i förflyttningen till framtidens socialtjänst och för att möta behoven hos invånarna. Detta kommer att göras bland annat med stöd från Sveriges kommuner och regioner, Socialstyrelsen och Skolverket då Västmanlands län är utsedd till pilotlän i ett nationellt projekt kopplat till omställningen.

Den "kraftsamling" för ökad upplevd hälsa som påbörjades 2022 har fortsatt under 2024. För drygt 18 månader sedan påbörjades ett aktionsforskningsarbete med fokus på folkhälsan knutet till denna "kraftsamling". Aktionsforskning utvecklades som en bland flera möjligheter att arbeta med folkhälsofrågorna i länet, efter ett förberedelsearbete 2023 med fyra kommuner och deras medarbetare. Med andra ord fyra parallella processer i de olika kommunerna samt en utvecklingsprocess inom förvaltningen som varvas med sammankomster då även kontaktpersonerna från de fyra medverkande kommunerna deltar. Syftet är att utveckla sätten för Regionen och kommunerna att samordna sina respektive insatser inom folkhälsoområdet. Initialt erbjöds samtliga kommuner i Västmanland att medverka med Regionen som finansiär för aktionsforskningen. Premissen var att samtliga kommuner inte kunde beredas plats inom forskningen. I senare skeden, när metodiken är mer utvecklad, kommer det finnas möjligheter att erbjuda ytterligare kommuner att medverka. Och då på ett effektivt sätt genom att alla steg är beprövade och tillvägagångssätten förfinade. Ytterst är syftet att utveckla tillvägagångssätt vilka förändrar relationerna mellan invånare och kommuner i hälsofrämjande riktning. För forskningsinsatsen står Leading Healthcare, knutna till Handelshögskolan. I insatsen testas arbetssätt för kommuner att genom sin ordinarie verksamhet involvera och engagera invånarna i samhällsutvecklingen, något som i sig främjar hälsa och stärker tillit och demokrati, en grundbult för ett livskraftigt samhälle.

Under senhösten 2023 genomfördes en studie av föräldraskapsstödet i länet, studien visade att de utmaningar som rapporterades i en liknande studie 2021 kvarstod. Studien visade bland annat att det finns en betydande glesbygdsproblematik vad gäller möjligheterna att ta del av föräldraskapsstödet, att det fanns brister i tillgänglighet, att det saknades en naturlig arena för samverkan, att styrning och ansvar var otydligt, att uppföljning och utvärdering behövde utvecklas. Med utgångspunkt i studien har förvaltningen initierat och startat ett arbete som finansieras med riktade statsbidrag. I arbetet samverkar förvaltningen med Hälso- och sjukvårdsförvaltningen, Primärvården och länets kommuner. Under året har utbildningsinsatser gjorts för att höja kompetens och kunskapsnivå. Satsningarna har främst riktat sig till kommuner med akut behov, men även ett arbete för att få till en struktur för en långsiktig kompetensförsörjning inom området har genomförts. Vidare har ett flödesschema för uppstart och utveckling av familjecentraler tagit fram och ett antal workshops med framför allt kommuner som saknar familjecentraler har genomförts i syfte att nå målet om familjecentraler i länets alla kommuner. På så sett har förvaltningen genomfört betydande insatser för ett mer sammanhållet, likvärdigt, effektivt och tillgängligt

Under 2024 har projektet PLATSMO (Platser i strukturell motvind) startats med finansiering från Formas. Detta medskapande designprojekt syftar till att skapa goda gestaltade livsmiljöer på platser som ofta saknar formell utveckling och riskerar att förbli ouppmärksammade. Regionen är en av 13 som tilldelats medel inom Formas nationella utlysning kring gestaltad livsmiljö för hälsa och välbefinnande. Projektet undersöker nya metoder för att främja positiva förändringar i människors vardagslandskap, både i städer och på landsbygderna. Målet är att utveckla praktiker som hjälper offentliga och privata mark- och fastighetsägare att arbeta med ett intressentperspektiv för att hantera samtidens komplexa samhällsutmaningar. Särskild fokus ligger på att forma så kallade "plats-organisatoriska" mellanrum som stödjer hälsa och välbefinnande. PLATSMO syftar också till att utforska möjligheter för transformation, både av fysiska platser i strukturell motvind och de arbetssätt som påverkar dem. Genom att utveckla nya samhällsbyggande praktiker vill projektet skapa förutsättningar för dessa platser att bli centrala resurser som möter framtidens behov i utmanande situationer. En viktig frågeställning är hur nya arbetssätt kan stärka förtroende, inflytande och hälsa i samhället. Projektet genomförs i samarbete med Mälardalens Universitet (MDU) och Skinnskattebergs kommun, och involverar en bred aktörskrets, inklusive Allaktivitetshuset Riddarhyttan, fastighetsägaren Castellum, Västerås Konstmuseum, Länsstyrelsen, Tyréns arkitektkontor, Archus arkitekter samt lokala konstnärer och författare. Genom att integrera plats- och livsmiljöperspektiv tillför projektet en ny dimension till länets tvärssektoriella arbete för förbättrad folkhälsa och livskraft.

Förvaltningen har under 2024 fortsatt att driva nätverket för samhällsplaneringsfrågor i länet. Samtliga kommuner i länet är representerade samt länsstyrelsen i Västmanland. Förvaltningen har även under året deltagit i det storregionala samarbetet inom östra Mellansverige där sju regioner samverkar kring storregional planering. Inom samverkan för ÖMS har fokus under 2024 varit på revideringen av det gemensamma planeringsdokument ÖMS 2050.

1.2 Beskriv hur ni inom detta område har arbetat med att integrera ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet för att möta samhällsutmaningarna.

Omställningsarbetet mot en god och nära vård omfattar ekonomiska och sociala delar. Under året har den gemensamma målbilden för regionen och länets kommuner reviderats och beslutats. Den har fyra områden; Servicekvalitet, Medicinsk kvalitet, Kompetens och Ekonomi. Ett av målen är en Hållbar ekonomisk utveckling för kommuner och region. Genom att arbeta över gränserna och uppströms säkerställer vi att de gemensamma resurserna räcker längre och kan möta framtida behov. Till målbilden finns framtagna aktiviteter kopplade. Målbilden innefattar även en gemensam resultatuppföljning där en gemensam rapport med 25 olika indikatorer tagits fram för att följa effekterna av omställningsarbetet.

1.3 Beskriv hur ni har beaktat olika territoriella perspektiv i arbetet inom detta område.

I överenskommelserna kring samverkan om barn och ungas hälsa samt vuxnas psykiska ohälsa har geografiska aspekter tagits i beaktan. Exempelvis har samverkan byggts upp utifrån vilka lokala mottagningar inom hälso- och sjukvården som servar invånare i specifika kommuner, så att dessa kommuner får en samverkan med hälso- och sjukvården utifrån lokala förutsättningar. Kärnan i Nära vård är att samverka för att göra vården personcentrerad, sömlös, samordnad och tillgänglig med patienten som medskapare i syfte att stärka hälsan. Förutsättningarna i länets kommuner, gällande exempelvis jämlik hälsa, resurser, kompetensförsörjning samt tillgänglighet ser olika ut och vilka är en utgångspunkt i omställningsarbetet. Statsbidragen för god och nära vård har haft särskilda medel riktade för att utveckla primärvård i landsbygderna.

1.4 Beskriv vilka prestationer ni har uppnått under året inom detta område samt vilka mål prestationerna bidrar till.¹

2024 har mål och indikatorer följts upp från föregående års överenskommelse för samverkan om barns och ungas hälsa. Länet har ökat antalet genomförda SIP (samordnad individuell plan) och hälsoundersökningar för placerade barn och unga. I Nära vårdomställningen har samfinansierade kombinationstjänster inrättats i delar av länet och gemensamma primärvårdsplaner är påbörjade utifrån lokala förutsättningar. Fortsatt utveckling av mobila team som ger vård i hemmet finns i hela länet och möjliggör att få vara kvar i hemmet och bibehålla sin funktionsförmåga. Det resulterar i minskat behov av resurser/insatser från slutenvård eller socialtjänst. Utökning av tekniska lösningar och välfärdsteknik exempelvis sammanhållen journal i hela länet, sammanhållen vy 1177 och egenmonitorering.

1.5 Om möjligt, beskriv vilka effekter ni har uppnått under året inom detta område samt vilka mål effekterna bidrar till.² Ange om ni baserar resultatbeskrivningen på en uppföljning, utvärdering eller egen bedömning.

Effekter av överenskommelserna är att samverkan mellan regionens hälso- och sjukvård, socialtjänst och skola har ökat där effekten baseras på mål och indikatorer i överenskommelsen. Dessa resultat baseras på uppföljning och bedömning. I nära vård sker nationell uppföljning via indikatorer från Socialstyrelsen och SKR. Länet följer vissa av dessa samt ett flertal andra

¹ För definitioner och exempel av resultat i form av prestationer och effekter samt aktuella mål, se s. 3–4 i *Anvisningar*.

² Ibid.

gemensamt framtagna indikatorer som ses viktiga för omställningens effekter i en gemensam framtagen rapport.

2. Kompetensförsörjning och kompetensutveckling

2.1 Beskriv hur ni har arbetat med fastställda mål och prioriteringar för regionens kompetensförsörjningsarbete.

Region Västmanland har utgått från den regionala utvecklingsstrategin samt de mål och prioriteringar som specificeras i *Kompetensplan Västmanland*. Kompetensplanen är avsedd att stödja arbetet med kompetensförsörjning och kompetensutveckling i länet.

Västmanlands Kompetensråd är ett strategiskt rådgivande nätverk med syfte att stärka kompetensförsörjningen i länet³. Under året har rådets möten behandlat teman som valts utifrån kompetensplanen. Dessa teman är: stöd för språksvaga utanför arbetsmarknaden, samverkan kring kompetensbehov mellan utbildning, arbetsliv och bransch samt samverkan mellan utbildning och arbetsliv i frågor om handledning och praktik.

Region Västmanland har en politisk samverkansgrupp med fokus på kompetensförsörjning. Under året har samverkansgruppens möten behandlat frågor om samverkan mellan skola och arbetsliv, hur länet kan samverka för att öka tillgängligheten till utbildning, matchningsutmaningar på arbetsmarknaden, utbildningsnivå kontra anställningskrav samt validering som verktyg i kompetensförsörjningssystemet. Genomgående har det pågående arbetet med planering och dimensionering av gymnasial utbildning tagits upp.

Utöver att driva och sammankalla dessa två strategiskt viktiga nätverk, deltar regionen i flera andra forum och nätverk för att lyfta och driva prioriteringar och utmaningar för att utveckla det regionala kompetensförsörjningsarbetet.

2.2 Beskriv hur ni har arbetat med bedömningar av länets kompetensbehov inom offentlig och privat sektor på kort och lång sikt.

Regionen har under året genomfört en pilot för att bättre bedöma länets kompetensbehov och utveckla en modell för regionala branschmöten. Piloten inleddes med att undersöka hur andra regioner hanterat liknande uppdrag, vilket ledde till en modell anpassad efter Västmanlands förutsättningar. Fyra branschmöten hölls inom sektorerna: Teknik, tillverkning och energi; Bygg, anläggning och fastighet; Sjukvård, vård och omsorg samt socialt arbete; och Fordon, transport och logistik. Vid dessa möten deltog olika branschaktörer⁴, Arbetsförmedlingen, representanter från det regionala näringslivschefsnätverket, vuxenutbildningsnätverket, rektorer från länets folkhögskolor samt Handelskammaren som representant för yrkeshögskoleanordnare. Under mötena presenterades och diskuterades statistik över tillgång och efterfrågan på kompetens och utbildning, främst på gymnasial och yrkeshögskolenivå.

³ Följande aktörer ingår: Arbetsförmedlingen, Länsstyrelsen, Företagarna, Handelskammaren Mälardalen, Teknikcollege, Vård- och omsorgscollege, Svenskt näringsliv, IF-Metall/LO, Trygghetsrådet och Samordningsförbundet Västmanland. Dessutom deltar representanter från folkhögskolan, kommunala representanter för olika länsnätverk för vuxenutbildningen, utbildningsförvaltningar, arbetsmarknadsförvaltningar, näringslivsenheter och HR-ansvariga för Region Västmanland samt Västerås stad.

⁴ Exempel på deltagande branschaktörer: MRF Västmanland, TYA, Sveriges åkeriföretag, Installatörsföretagen, Fastun, Byggföretagen, IF Metall, Teknikföretagen, Svenska Elektrikerföretagen, Järnvägs-, Motorbransch- samt Vård och omsorgscollege.

Efter det fjärde mötet genomfördes en uppföljning och modellen reviderades något. Ett femte möte hölls därefter för branschen Gröna näringar och livsmedel⁵. Branschmötena har varit uppskattade och utvärderingarna har visat goda resultat. Dock framkom att kunskapen om de regionala kompetensbehoven varierade bland de inbjudna aktörerna. Vissa aktörer föreslog att regionen borde kontakta företag direkt för att få bättre insikt i kompetensbehoven. Andra utmaningar inkluderade behovet av att stärka arbetsgivarnas strategiska kompetensförsörjningsarbete och svårigheter att hitta detaljerad regional statistik.

Regionen har genomfört flera insatser för att informera om länets kompetensbehov och delat dessa bedömningar med relevanta aktörer inom både offentlig och privat sektor, vilket redovisas längre ner.

2.3 Beskriv hur ytterligare strategiskt viktigt arbete inom detta område har genomförts.

En viktig del i det strategiska arbetet med kompetensförsörjning är de projekt som Region Västmanland leder. Nedan följer en kort beskrivning av aktuella projekt.

- Under 2024 har det ÖMS-gemensamma projektet Regionala valideringsstrukturer i Östra Mellansverige fortsatt sitt arbete. Projektet bidrar till att bygga intern kapacitet för vidare arbete. Även kunskapshöjande nätverksträffar och webinarium har genomförts som bidrar till ökade kunskaper om nyttan av validering och hur detta kan utföras på ett framgångsrikt sätt.
- Projektet KOD (kompetensutveckling och digitala arbetssätt) har genomfört nästan alla projektets utbildningsinsatser vilka uppgått till över 33 000 utbildningstimmar och nått 4483 unika deltagare. Projektets utbildningar har fokus på att öka den digitala förmågan hos anställda inom skola, vård och omsorg i de åtta kommuner som utöver Region Västmanland är med i projektet⁶.
- En satsning har inletts för att stärka Almis rådgivare och små- och medelstora företag i Mälardalen inom området strategisk kompetensförsörjning⁷. Projektet drivs av Almi Mälardalen med Region Västmanland och ERUF som medfinansierare. Målet är att skapa bättre förutsättningar för företagen att attrahera och rekrytera kompetens samt att utveckla och behålla den befintliga. Företagen ska också få ökad kännedom om relevanta utbildningsaktörer och kontaktvägar.
- Green Twin Kompetens är ett projekt som under hösten beviljades medel från Europeiska socialfonden. Projektet drivs av Regionen i samverkan med sex kommuner, sju offentliga företag, åtta privata företag, Länsstyrelsen Västmanland samt Mälardalens universitet. Projektet kommer att arbeta med utbildning av anställda för att stötta en grön omställning i näringslivet.

2.4 Beskriv hur ni inom detta område har arbetat med att integrera ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet för att möta samhällsutmaningarna.

Vad gäller *socioekonomiska utmaningar* har det varit tema på ett av Kompetensrådets möten. Fokus på mötet var hur vi gemensamt kan mobilisera för att minska andelen språksvaga utanför arbetsmarknaden. Region Västmanland deltog även i ett mobiliserande arbete som Länsstyrelsen

⁵ I detta branschmöte deltog bland annat Länsstyrelsen, Agro Västmanland, Lantbrukarnas riksförbund, Skogsstyrelsen och Hushållningssällskapet.

⁶ Läs mer om KOD-projektet: <https://regionvastmanland.se/utveckling/projektoversikt/kompetensutveckling-och-digitala-arbetssatt/>

⁷ ALMI – Strategisk kompetensförsörjning för SME i Mälardalen.

initierat, med fokus på att stärka utrikesföddas kvinnors etablering på arbetsmarknaden. Det resulterade i en projektansökan inom Europeiska socialfonden, där regionen är en av samarbetsparterna. Vad gäller *demografiska utmaningar* har regionen fört dialog om de utmaningar som länets kommuner står inför, bland annat i den politiska samverkansgruppen för kompetensförsörjning. Dialog har även förts med den regionala styrgruppen för Vård och omsorgscollege, som representerar en sektor som bedöms få stor påverkan. När det gäller *miljö- och klimatförändringar* har Region Västmanland initierat och beviljats ett projekt, *Green Twin Kompetens*, som beskrivits ovan. Den *tekniska utvecklingen* har varit ett område som specifikt behandlats på våra branschmöten. Olika aktörer lyfter behov av nya kompetenser där branschen behöver beskriva dessa kompetenser för utbildningsaktörerna, för att matcha utbildning med de förändrade kraven på arbetsmarknaden.

2.5 Beskriv hur ni har beaktat olika territoriella perspektiv i arbetet inom detta område.

Under året har det *territoriella perspektivet* varit angeläget i de dialoger som förts om kompetensförsörjning och utbildningsplanering. Bland annat har perspektiven varit viktiga att beakta i samband med reformen för planering och dimensionering av gymnasial utbildning. Regionen har även aktualiserat vikten av väl fungerande lärcentrum i hela länet. Regionen har genomfört en kartläggning av länets lärcentrum och denna har diskuterats i den politiska samverkansgruppen för kompetensförsörjning. Ett annat tema som lyfts är tillgång till kommunala och regionala transportmedel, för att öka tillgängligheten till och från hem och arbete/studier.

2.6 Beskriv vilka prestationer ni har uppnått under året inom detta område samt vilka mål prestationerna bidrar till.⁸

Region Västmanland har under året arbetat aktivt för att bidra till arbetet med stärkt kompetensförsörjning i länet. Nedan ges exempel på insatser som genomförts.

- Regionen genomförde i april en regional konferens, *Samverkan för framtidens arbetsmarknad*. Konferensen var en del av projektet Regionala valideringsstrukturer i Östra Mellansverige. Konferensen syfte var att öka kunskapen kring strategisk kompetensförsörjning och hur samverkan mellan skola-arbetsliv är en grund för arbetet med att forma rätt kompetens för framtiden. Ett annat syfte var att synliggöra validering som en del av arbetet med strategisk kompetensförsörjning. Konferensen fick ett stort genomslag i länet och fyllde alla 140 platser.
- Under året har regionen arbetat med att förbättra planeringen och dimensioneringen av gymnasial utbildning, både inom gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning. Ett webinarium för studie- och yrkesvägledare om länets kompetensbehov har genomförts och Regionen skapade en folder med information om nationella yrkesprogram, yrken de leder till och efterfrågan på dessa yrken i länet. Foldern skickades till högstadieskolor och delades ut på informationsträffar till elever och vårdnadshavare. Regionen genomförde också flera kommunikationsinsatser på sociala medier.
- Regionen har tagit fram och sammanställt regional antagningsstatistik på regionens webbplats för att synliggöra söktryck till gymnasieskola och kommunal vuxenutbildning i länet. Statistiken har presenterats i olika forum, till exempel för politiken och rektorer samt för studie- och yrkesvägledare. Statistiken har varit könsuppdelad för att synliggöra de könssegregerade utbildningsvalen.

⁸ För definitioner och exempel av resultat i form av prestationer och effekter samt aktuella mål, se s. 3–4 i *Anvisningar*.

- Efter de branschmöten som genomförts har bedömningar av kompetensbehov i respektive bransch sammanställts och publicerats på Regionens webbplats⁹. Underlagen har bland annat använts vid remissvar till Myndigheten för yrkeshögskolan och för att initiera fler yrkeshögskoleutbildningar i länet.
- Genom samverkan med andra strategier i ÖMS kan gemensamma utvecklingsområden identifieras samt erfarenheter och initiativ delas. En del av arbetet är mobilisering av projekt inom Europeiska socialfonden. Under året har Beredningsgruppen ESF+ i ÖMS tagit fram en projektportfölj samt påbörjat arbete med portföljanalys. Detta arbete är en grund för framtida mobilisering, utifrån geografiska områden och målgrupper.
- Inom *En bättre matchning* har länets behov av en förbättrad lärarförsörjning lyfts under året. Som ett led i detta har kommunala kartläggningar genomförts av pedagogisk personal som har en påbörjad lärarutbildning. Via satsningen har flera individer fullföljt sina studier samtidigt som det klargjorts hur Mälardalens universitet kan stödja lärarpersonal att fullfölja lärarstudierna, vilket gynnar lärarförsörjningen i hela länet.
- Ett annat prioriterat område inom *En bättre matchning* har varit samhällsbyggare inom infrastruktursektorn. Arbetet har identifierat flera utmaningar, bland annat begränsad tillgången till övningsanläggningar i regionen samt att incitamenten för lärosäten att etablera utbildningar vid lärcentrum behöver stärkas.
- Regionen har under året verkat för att ett branschråd inom järnväg skapas i länet i samverkan med Järnvägsklustret¹⁰. Bland annat har ett möte genomförts, där en bredd av aktörer deltog¹¹. Arbetet fortsätter under 2025.
- Region Västmanland har under året påbörjat en kartläggning av hur samverkan mellan skola och arbetsliv fungerar ur ett arbetsgivarperspektiv. Målet är att få rekommendationer om vilka insatser som Regionen och andra aktörer kan genomföra för att bidra till ökad samverkan mellan skola och arbetsliv. Kartläggningen ska färdigställas i början av 2025.

Regionen har deltagit i olika nätverk och forum, såsom regionala yrkesråd, nätverk för rektorer inom kommunal vuxenutbildning, verksamhetschefer inom kommunal gymnasieskola, Vård- och omsorgscollege samt Teknikcollege. Regionen har också medverkat på branschspecifika konferenser om utbildning och kompetensförsörjning. I dessa sammanhang har vi lyssnat på behov av insatser och spridit information om kommande initiativ. Regionen har även arbetat med att länka samman olika aktörer för att genom samarbete uppnå bättre resultat. Under året har vi även bidragit med synpunkter och inspel till TSI-projektet *Strengthening the Governance of the Swedish skills system*¹².

⁹ *Läget i branschen - Region Västmanland*

¹⁰ Järnvägsklustret är en ekonomisk förening som samlar regionala företag med koppling till järnvägsbranschen.

¹¹ Bland annat deltog Järnvägscollege, Trafikverket, Tåg i Bergslagen, Mälardalstrafik, Järnvägsentreprenörerna samt representanter från både stora och små arbetsgivare som Alstom, Stadler och Luccini.

¹² Projektet "Strengthening the Governance of the Swedish Skills System" syftar till att stödja och stärka det nationella kompetensstyrningssystemet, och därmed minska problemet med kompetensbrist på lång sikt. I det arbetet är även den regionala nivån viktig att beakta. Projektet finansieras av Europeiska unionen [HYPERLINK "https://www.oecd.org/en/about/programmes/dg-reform/strengthening-the-governance-of-the-swedish-skills-system.html"](https://www.oecd.org/en/about/programmes/dg-reform/strengthening-the-governance-of-the-swedish-skills-system.html)

"Strengthening the Governance of the Swedish Skills System | OECD."

2.7 Om möjligt, beskriv vilka effekter ni har uppnått under året inom detta område samt vilka mål effekterna bidrar till.¹³ Ange om ni baserar resultatbeskrivningen på en uppföljning, utvärdering eller egen bedömning.

Utifrån regionens insatser med reformen planering och dimensionering och att främja yrkesutbildning i länet kan regionen skönja en medvetandehöjning hos ett flertal aktörer om att ett arbete med att öka attraktionen till yrkesutbildning behöver initieras. Resultatet baseras på egen bedömning.

Utifrån de branschmöten som regionen genomfört har medverkande branscher fått ökad kunskap om branschens kompetensbehov och utbildningar samt att det klarlagts att vissa branscher behöver öka sin förmåga att samla in sina medlemsföretags kompetensbehov. Regionens arbete med kompetensförsörjning har tydliggjorts. Resultatet baseras på egen bedömning.

Inom ramen för projektet om validering har länets kommuner enats om en gemensam struktur för inledande kartläggning samt gemensam information om validering på respektive kommuns webbplats. Dessutom har en gemensam skrivning om validering infogats i alla samverkansavtal avseende vuxenutbildningen inom ramen för planering och dimensionering. Resultaten baseras på egen uppföljning.

3. Innovation och förnyelse samt entreprenörskap och företagande

3.1 Beskriv hur det strategiskt viktigaste arbetet inom detta område har genomförts.

Region Västmanland stärker främst länets konkurrenskraft och hållbara tillväxt genom strategiska satsningar inom innovation, grön och digital omställning, smart specialisering, ökad attraktionskraft samt internationalisering.

Ett starkt regionalt innovationssystem är avgörande för att driva omställning inom näringslivet. Inom samarbetet i Östra Mellansverige (ÖMS) och projektet REAL ÖMS har Region Västmanland genomfört utbildningar för näringsliv, civilsamhälle, offentlig sektor och akademi. Fokus har legat på att stärka aktörers förmåga att använda missionsbaserad arbetsmetodik för att adressera komplexa samhällsutmaningar.

Regionen har också stöttat startups och mindre företag genom samarbeten och uppdrag till Almi, inkubatorn Create och ABB:s accelerator SynerLeap. Dessa insatser stärker finansiering, ägarskap och tillgång till innovativa miljöer för företagsutveckling. Arbetet med styrning och långsiktig finansiering av inkubatorn Create, som en viktig innovationsaktör, har fortgått under året och är näst intill klart. Region Västmanland är en av delägarna i inkubatorn.

Region Västmanland har inlett en översyn av smart specialisering i länet i dialog med nyckelaktörer som MDU, Automation Region, Electrification hub, MITC och Agro Västmanland. Målet är att anpassa S3 arbetet till framtida behov och som stärker länets konkurrenskraft.

Under året har vi mobiliserat för två regionledda strategiska projekt, Green Twin Leadership och Green Twin Competence, med målet att stärka konkurrenskraften och utveckla en cirkulär, biobaserad och klimat- och miljömässigt hållbar ekonomi. GT Leadership ska i samarbete med MDU kommande år tydliggöra aktörers roller, våra egna inkluderat, i flernivåstyrningen, omvärldsbevaka och mobilisera insatser för den gröna omställningen. Projektet finansieras bland

¹³ För definitioner och exempel av resultat i form av prestationer och effekter samt aktuella mål, se s. 3–4 i Anvisningar

annat med regionala ERUF och regionala 1:1 anslag. Det andra projektet GT Competence beskrivs under 2.3 (sista punkten).

Region Västmanland satsar på digitalisering och automation med fokus på att öka tillämpningen av digitala teknologier inom näringslivet, särskilt för små och medelstora företag. För att minska gapet mellan tillgängliga verktyg och faktisk användning finansierar regionen med de regionala 1:1 anslagen strategiska initiativ som en AI Sweden-nod och digitala innovationshubben ShiftLabs vid MDU samt robotiklösningar i små och medelstora företag.

Företagsklimatet har varit ett fokusområde under året. Länsövergripande analys om styrkor och hinder samt erfarenhetsutbyten mellan kommunerna och med politiker har gjorts för att öka kunskapen och bidra till förbättringar. Det har resulterat i ett nytt projekt 2025, för att skapa en länsgemensam samverkansstruktur för företagsetableringar och investeringar länet. Inom besöksnäringen leder Regionens arbetet för en hållbar och attraktiv destination i samverkan med kommuner, Almi och turismaktörer. Genom direkt rådgivning inom digitalisering och hållbarhet samt tillgänglighetsinventeringar utvecklas kvalitativa och hållbara erbjudanden inom besöksnäringen. Insatsen finansieras med bland annat med regionala 1:1 medel.

Region Västmanland fokuserar på internationalisering och export genom samordnande insatser mellan aktörer. Detta stärker exportsamverkan och stödjer små och medelstora företag med utbildning, nätverk och affärstöd för ökad konkurrenskraft. Regionens samarbete med en lokal researrangör och turismaktörer utvecklar internationellt attraktiva erbjudanden och ökar länets synlighet på närmarknader. Genom ett särskilt initiativ har främjaraktörer inom ÖMS fått bättre kunskap om möjligheter inom EU och utbildats i EU-finansiering.

3.2 Beskriv hur ni inom detta område har arbetat med att integrera ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet för att möta samhällsutmaningarna.

Demografiska förändringar är en central samhällsutmaning med en åldrande befolkning och brist på arbetskraft i länets kommuner. Regionens adresserar detta genom att kombinera digitalisering och initiativ för ökad attraktionskraft (se 3.1). Samtidigt utvecklas initiativ för att attrahera internationella talanger och underlätta för ny arbetskraft och deras familjer att etablera sig.

Globalisering ställer krav på internationellt engagemang och stärkt konkurrenskraft. Genom initiativ som stärker EU-samverkan och samarbete med inom bland annat regional exportsamverkan och samverkan med våra EU kontor i Bryssel vill regionen skapa förutsättningar till nya nätverk och samarbeten inom EU och bortom, för både näringsliv och de näringslivsfrämjande aktörerna. Detta arbete bygger kapacitet för innovation och kunskapsspridning som positionerar regionen i en global ekonomi.

Miljöproblem och klimatförändringar kräver ambitiösa och långsiktiga insatser. Projekt som Green Twin Leadership och Cirkulär Plats i Västerås integrerar cirkulär ekonomi och hållbara affärsmodeller i näringslivet, medan konceptet mikrofabriker och industriell symbios visar hur företag i regionen kan kombinera miljömässig hållbarhet med ekonomisk tillväxt. Länet har en stor utmaning i bristande el-kapacitet. Flera energieffektiviseringsprojekt ska bidra till lägre förbrukning av el och även koldioxidutsläpp på sikt. Dessa projekt är bra men inte tillräckliga för den stora el-kapacitetsfrågan. Länet har erfarit några bakslag kopplat till den gröna omställningen. Kring Northvolt i Västerås sker ett arbete för hantering av varsel och uppsägningar. GKN, som är en stor arbetsgivare i Köping, har varnat om varsel och nedläggning när drivlineproduktionen inte behövs i teknikskiftet mot elektrifiering.

Regionen fortsätter också genomföra forumet Träffpunkt Hållbarhet, där ämnen inom hållbarhet tas upp. Forumet bidrar till omvärldsbevakning, kunskapshöjning och förståelse för hållbarhet i näringslivet och genomförs för och tillsammans med näringslivsfrämjande aktörer.

Socioekonomi och sammanhållning är avgörande för att bygga ett resilient och inkluderande län. Genom att skapa starka samarbeten mellan akademi, näringsliv och civilsamhälle, till exempel samverkansplattformar så som Automation Region och Electrification hub, adresseras socioekonomiska klyftor och ojämlikhet. Initiativ som Smarta Sätt 2024–2025 bidrar till att turistföretag inte bara ökar sin lönsamhet utan också utvecklas som attraktiva arbetsgivare.

Teknisk utveckling är en drivkraft för att möta framtidens utmaningar. Regionen satsar på digitalisering och avancerad teknik genom projekt som ShiftLabs och AI Sweden Mittnoden. Dessa insatser gör teknologier som artificiell intelligens och automatisering tillgängliga för företag och offentlig sektor. Genom samverkansplattformar som Automation Region skapas förutsättningar för innovation, ökad produktivitet och effektivisering som stärker både regional konkurrenskraft och samhällets tjänsteutbud.

3.3 Beskriv hur ni har beaktat olika territoriella perspektiv i arbetet inom detta område.

I Västmanlands län arbetar vi för att balansera skillnader mellan stad och landsbygd och stärka samband inom och utanför länet. Genom vårt näringslivscheffsnätverk och länsöverskridande samarbeten inom turism prioriterar vi insatser som både stödjer små kommuner och stärker städernas roll som tillväxtmotorer. Tillsammans med Länsstyrelsen utvecklar vi länets livsmedelsstrategi för att öka lokal livsmedelsproduktion och vi fördelar stöd till samt arbetar aktivt med kommersiell service på landsbygden.

Inom ramen för våra samarbeten i Östra Mellansverige (ÖMS) främjar vi funktionella samband genom smart specialisering och grön omställning. Med gemensamma "färdplaner" inom energilösningar, hållbar livsmedelsförsörjning, smart industri och life science, välfärdsteknik och e-hälsa driver vi utvecklingen över länsgränser. Initiativ som Automation Region, Electrification Hub, ShiftLabs och EU for REAL har också stärkt vår innovationsförmåga och samtidigt vår internationella närvaro.

Utvecklingen av besöksnäringen är ett annat tydligt exempel på vårt territoriella perspektiv, där vi genom att paketera länsövergripande produkter och stötta hållbara transporter stärker turismens roll i regionens hållbarhet.

Genom klimatomställningsprojekt som Elsmarta ÖMS och Fossilfritt 2030 kopplar vi samman stad och landsbygd och skapar förutsättningar för hållbar industri och företagstillväxt.

3.4 Beskriv vilka prestationer ni har uppnått under året inom detta område samt vilka mål prestationerna bidrar till.¹⁴

Region Västmanland har under året haft särskilt fokus på områden som internationalisering, digitalisering, smart specialisering, etablering och investering, samt att öka regionens attraktionskraft.

- Regionen medfinansierar Vinnväx satsningen Automation Region, som med 150 medlemsföretag och partners tillsammans sysselsätter 100 000 anställda i Sverige. AR har deltagit i fler än 100 projekt (20 internationella) sedan start med en total omslutning på mer än 500 miljoner kronor och inkluderat fler än 1000 företag. För 2024 så har 1000 unika deltagare i 24 aktiviteter och drivit 11 projekt. Fortsättning efter Vinnväx planeras.
Mål: RUS delmål: 14, 15, 18 och 20

¹⁴ För definitioner och exempel av resultat i form av prestationer och effekter samt aktuella mål, se s. 3–4 i *Anvisningar*.

- Stärkt förmåga för ökad EU samverkan och finansiering: Projektet EU for REAL har inkluderat 3 arbetsresor till Bryssel, ett aktörsinternat med fokus på EU finansiering med 40 deltagare, 5 informationsmöten/dragningar på temat EU projektmobilisering och samfinansiering med sammanlagt 90 deltagande företag/beslutsfattare/aktörer. Det finns även ett kunskapsunderlag med strategisk analys och förslag till prioritering 2025.

Mål: RUS delmål 14, 15 och 20.

- Ökat kompetensen om missionsdriven arbetsmetodik i det regionala innovationssystemet: genom projektet REAL ÖMS har 80 personer från 20 organisationer deltagit i utbildning om missionsdriven arbetsmetodik. Ett framtaget utbildningsmaterial kan användas fortsättningsvis.

Mål: ERUF SM 1.4 och RUS delmål 14

- Företagsutveckling inom Framgångslyftet: Regionen äger och finansierar Almis insatser inom bland annat tillväxtrådgivning. Dessa spelar en central roll i att stödja små och medelstora företag genom rådgivning och finansierings-lösningar som fokuserar på hållbar tillväxt och innovation. Under 2024 har Almi genomfört 431 insatser som bland annat omfattar områden som affärsutveckling, hållbarhet och internationalisering. Sammanlagt har 257 företag i Västmanland fått stöd genom Framgångslyftet under 2024.

Mål: RUS delmål 14, 15 och 18.

- De turismverksamheter som medverkar i projektet "Smarta Sätt 2024–2025" ökar sin medvetenhet om hållbar utveckling och bidrar till Agenda 2030:s mål och delmål. Cirka 80 av länets turismföretag och turismansvariga i länets kommuner medverkar. Projektet bidrar till att höja förmågan att utveckla affärsmodeller och nyttjande av digitaliseringens möjligheter.

Mål: RUS delmål: 7, 10, 15, 16, 19 och 20

3.5 Om möjligt, beskriv vilka effekter ni har uppnått under året inom detta område samt vilka mål effekterna bidrar till.¹⁵ Ange om ni baserar resultatbeskrivningen på en uppföljning, utvärdering eller egen bedömning.

- Region Västmanland har skapat ett nytt arbetssätt för ökad försäljning på de internationella närmarknaderna, vilket leder till att affärsmässiga samarbeten inom besöksnäringen utvecklas effektivare. Att anlita en lokal researrangör för produktutveckling och försäljning är troligtvis unik i landet

Källa: Egen bedömning.

- REAL ÖMS har stärkt kompetensen hos 80 deltagare från 20 organisationer i Östra Mellansverige (ÖMS) som rapporterar att de nu tillämpar metoder för missionsbaserat arbetssätt i sina verksamheter. Effekten syns i hur aktörerna aktivt integrerar arbetssättet i befintliga projekt och utvecklingsinsatser.

Källa: Utvärdering efter utbildning samt egen bedömning.

- Stärkta förutsättningar för samverkan för att främja etableringar och investeringar. Detta kommer av ett längre arbete Region Västmanland etablerat genom det näringslivschefsnätverk som Regionen driver där alla tio kommuner är representerade. (Se även 3.1)

¹⁵ För definitioner och exempel av resultat i form av prestationer och effekter samt aktuella mål, se s. 3–4 i Anvisningar

Källa: Påskriven projektansökan.

- Regionens mångåriga satsningar på Automation Region och MITC har bidragit till MDU:s nya stora forskarprogram, MARC (Mälardalen Robotics Center). Dessa insatser har stärkt länets position inom avancerad automatisering och robotik och bidragit till att attrahera 111 miljoner kronor i extern finansiering.

Källa: MDUs egen återkoppling.

- Region Västmanland har under längre tid arbetat för att främjande-organisationer i större utsträckning ska nå företag i hela länet. Till exempel har Almi och Nyföretagscentrum infört arbetssätt som gör att de nu i större grad når ut till företag i alla kommuner i länet med sina erbjudanden. Det leder till mer tillgänglig företagsrådgivning i hela länet.

Källa: Statistik från organisationerna.

4. Tillgänglighet genom digital kommunikation och transportsystemet

4.1 Beskriv hur det strategiskt viktigaste arbetet inom detta område har genomförts.

Strategiskt arbete inom tillgänglighet genom Transportsystemet

Under året har arbetet med framtagandet av *Regional systemanalys för Västmanland* fortskridit. Systemanalysens syfte är att ge planeringsförutsättningar till kommande länstransportplan och trafikförsörjningsprogram samt ena länets påverkansarbete. I början av december gick systemanalysen ut på remiss till kommunerna.

Region Västmanlands engagemang inom det storregionala samarbetet Mälardalsrådet, En bättre sats, har även under 2024 varit prioriterat. Arbetet med den Storregionala systemanalysen har varit intensivt och under hösten har den beslutats politiskt. Systemanalysen är en central del i påverkansarbetet för att förbättra tillgängligheten för person- och godstransporter i Stockholm-Mälardalsregionen.

Genomförandet av länstransportplan 2022–2033 har pågått under året i nära samarbete med Trafikverket. Genomförandet av åtgärder har inte uppnått önskat utfall, främst på grund av utdragna processer och resursbrist hos Trafikverket. Därmed har medel inte förbrukats och gör att många åtgärder kräver utrymme i kommande plan. Arbetet med länstransportplan 2026–2037 har påbörjats där länets kommuner och andra aktörer fått möjlighet att inkomma med inspel.

Arbetet med att stärka länets påverkansarbete för investeringar på järnväg har fortsatt. Arbetet görs i nära samarbete med framför allt Västerås stad samt inom bolaget Oslo-Sthlm 2.55.

Region Västmanland medverkar i pågående nationella arbete kring Transportsystemet för turism. Arbetet leds av Tillväxtverket och genomförs på uppdrag av *Myndighetsgruppen för turism och besöksnäring*.

Strategiskt arbete inom tillgänglighet genom digital kommunikation

Inom regionalt utvecklingsarbete har Region Västmanland för att främja digitaliseringen drivit ett antal projekt och delfinansierat andra. Nedan följer några exempel på insatser som genomförts under 2024.

- Förstudien *Data för ökad innovation inom ÖMS* har pågått 2023–2024. Projektet finansierades med regionala ERUF-medel samt av regionerna Sörmland, Uppsala,

Västmanland och Östergötland. Syftet är att höja kunskapen om öppna data hos det offentliga och hos innovationsfrämjande aktörer. Under 2024 har sju webinarier genomförts och 47 av ÖMS kommuner och regioner har deltagit på minst två av dem. Fyra kommuner inom ÖMS anmälde sig som piloter och har publicerat öppna data på sina hemsidor samt på Sverige dataportalen. Vidare tillfrågades det innovationsfrämjande systemet om vilka offentliga data de var intresserade av samt idéer till innovationer med data.

- Under året har projektet KOD – kompetensutveckling och digitala arbetssätt – genomfört utbildningsinsatser för att öka den digitala förmågan hos anställda inom skola, vård och omsorg, se vidare avsnitt 2.3.
- Region Västmanland har genom projektet *Smarta Sätt 2024–2025* bland annat bidragit till att höja förmågan att utveckla affärsmodeller och nyttjande av digitaliseringens möjligheter bland länets turistföretagare, se vidare avsnitt 3.4
- För att öka det digitala innanförskapet har Region Västmanland via Västmanlands länsbildningsförbundet finansiellt stöttat projektet Digi+ som syftar till att sprida och öka kunskap bland äldre, utrikesfödda samt funktionsnedsatta, kring digital teknik och handhavandet av digitala verktyg och appar i smarta telefoner och surfplattor.

En grundförutsättning för den digitala omställningen är att den digitala infrastrukturen finns på plats. Det arbetet sker dels inom ramen för uppdraget regional bredbandskoordinator, dels via tillskott av eget kapital. Tidigare har en aktivitetsplan som kontinuerligt uppdateras tagits fram och används i det strategiska arbetet. Samverkan sker med länets både privata och offentliga bredbandsaktörer, kommuner genom ett nätverk för bredbandsansvariga, länsstyrelsen och politiken på nationell, regional och kommunal nivå. Regionen ingår förutom i det nationella nätverket för bredbandskoordinatorer även i ett nätverk, *Bredbandssamverkan Mellansverige*, med sju Mellansvenska regioner. Arbetet med att främja utbyggnaden sker bland annat genom kartläggning, stöd till kommunerna, påverkansarbete, informationsinsatser samt inte minst genom arbetet med PTS-bredbandsstöd. Genom vår samverkan i Mellansverige effektiviseras arbetet och vi utnyttjar våra respektive styrkor bättre. Exempel på aktiviteter:

- Den fördjupade kartläggning av länets kommuner som genomfördes under 2023 har uppdaterats. Syftet är att få kunskap och förståelse för vilka utmaningar och möjligheter som finns i respektive kommun gällande den digitala infrastrukturen samt ta fram arbetsmaterial som kan användas i det strategiska arbetet.
- Bredbandssamverkan Mellansverige arbetar löpande med ett nyhetsbrev. Syftet är att nå en bredare målgrupp än de som arbetar med dessa frågor dagligen, politiker och tjänstemän. Under 2024 har tre brev utkommit.
- Inom ramen för Bredbandssamverkan Mellansverige har under 2024 utarbetats ett projekt, *Digital mobilitet för framtiden*, som efter ansökan beviljats stöd från Europeiska regionala utvecklingsfonden, Norra Mellansverige. Projektet förväntas bidra till att målgruppen får en ökad kunskap om vilka digitala tjänster och produkter som nu och i framtiden kan användas för deras affärsverksamhet och på så sätt bidra till en ökad produktivitet och lönsamhet hos företagen.

4.2 Beskriv hur ni inom detta område har arbetat med att integrera ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet för att möta samhällsutmaningarna.

Samhällsutmaningar och hållbarhet – Transportsystemet

Länstransportplanen är ett viktigt verktyg för att möta samhällsutmaningarna och vars mål är att bidra till ett hållbart transportsystem i Västmanland där samtliga dimensioner av hållbar utveckling integreras.

Att skapa en god tillgänglighet för Västmanlands invånare är centralt både i länstransportplanen och i den regionala systemanalysen. Åtgärderna i länstransportplanen samt de strategiska inriktningarna i systemanalysen, utgår från de transportpolitiska målen och strävan efter att verka för ett transporteffektivt samhälle.

I länstransportplan 2022–2033 finns åtgärder för kollektivtrafik och för ökad cykling som bedöms leda till ett transporteffektivt samhälle, vilket i sin tur bidrar till ett hållbart transportsystem.

Samhällsutmaningar och hållbarhet – Digital kommunikation

En väl utbyggd digital infrastruktur ger nya möjligheter till lösningar och ett förändrat arbetssätt för att lösa de samhällsutmaningar länet står inför. Vare sig det gäller utmaningarna inom vård och omsorg, miljöfrågorna eller territoriell sammanhållning. Bredbandsutbyggnaden är en viktig grundförutsättning för detta.

4.3 Beskriv hur ni har beaktat olika territoriella perspektiv i arbetet inom detta område.

Territoriella perspektiv - Transportsystemet

Västmanlands län är till ytan ett litet län med olika förutsättningar i olika delar av länet. I den regionala systemanalysen har strategiska inriktningar tagits fram för tre olika geografier för att möta denna utmaning.

Länstransportplanen är ett viktigt verktyg för att skapa en hållbar tillgänglighet i olika delar av länet. Åtgärderna har bra geografisk spridning i länet. Människor och gods rör sig över länsgränser dagligen vilket medför att den funktionella geografien spelar en större roll än länsgränser och ställer krav på en god samverkan mellan olika regioner. Därför är Region Västmanlands engagemang i Mälardalsrådets arbete inom En bättre sats viktig för att verka för att fler investeringar sker som ger effekter för Stockholm-Mälardalsregionen.

Investeringar på Mälarbanan är avgörande för Mälardalens utveckling och territoriella sammanhållning. Det handlar om i sammanhanget små investeringar på Mälarbanan som skulle ge stora förbättringar för pendlingsförutsättningarna mellan Stockholm och Västerås och även Västerås och Örebro. Det är också med stor förvåning som Region Västmanland noterar att den sedan tidigare överenskomna utbyggnad av fyrspår i Sundbyberg fördröjs ytterligare. Förbättringar på den delen av Mälarbanan är en angelägenhet för hela regionen.

Arbetet inom Oslo-Sthlm 2.55 syftar till att utveckla järnvägsstråket mellan huvudstäderna, och inkluderar regioner och kommuner längs stråket samt in i Norge. Ett utvecklat stråk är till nytta för mer än ändpunktstrafiken, då det skapar förutsättningar för regionala nyttor genom att knyta ihop bostads-, studie- och arbetsmarknadsregioner.

Arbetet med *Transportsystemet för turism* sker genom aktiv medverkan av flera regionala turismorganisationer samt nationella myndigheter och organisationer för att ta fasta på olika förutsättningar i landet.

Territoriella perspektiv – Digital kommunikation

I arbetet med den digitala infrastrukturen finns hela tiden det territoriella perspektivet med. Hur vi ska nå ut med infrastrukturen till hela länet, inte bara till tätorterna är en central fråga, även om det finns utmaningar knutna även till tätorterna. Kartläggning och kontakter med kommuner och marknadsaktörerna bygger upp en kunskap om länet liksom arbetet med PTS-bredbandsstöd.

4.4 Beskriv vilka prestationer ni har uppnått under året inom detta område samt vilka mål prestationerna bidrar till.¹⁶

Prestationer – Transportsystemet

Inom processen för regional systemanalys har ett antal workshops genomförts med regional och kommunal politik. Resultatet har mynnat ut i strategiska inriktningar. Den regionala systemanalysen har i december skickats ut på remiss till länets kommuner. Regionala systemanalysen bidrar till RUS:ens mål om ett tillgängligt Västmanland.

Trots ett lågt utfall av länstransportplanen har ett antal åtgärder genomförts under året som förbättrar transportsystemet i länet. Åtgärderna bidrar till både regionala mål och de nationellt beslutade transportpolitiska målen.

Arbetet med *Transportsystemet för turism* har bland annat resulterat i en analys av policy och regelverk som hindrar hållbart turistresande, se *Analys av policy och regelverk som hindrar hållbart turistresande - Tillväxtverket* (tillvaxtverket.se)

Prestationer – Digital kommunikation

Arbetet med den fördjupade kartläggningen och möten med kommuner och marknadsaktörerna ger en bra grund för att arbeta vidare med strategiska beslut för att nå de nationella bredbandsmålen, nuvarande och kommande. Region Västmanland har även deltagit i seminarier inom ämnen som drönare och täckning på tåg vilket ger en bra grund att stå på när det gäller dessa frågor och arbetet framåt.

4.5 Om möjligt, beskriv vilka effekter ni har uppnått under året inom detta område samt vilka mål effekterna bidrar till.¹⁷ Ange om ni baserar resultatbeskrivningen på en uppföljning, utvärdering eller egen bedömning.

Effekter – Transportsystemet

Arbetet med systemanalysen har gett en allmän ökad förståelse för infrastrukturområdet och vikten av insatser när det gäller påverkan på nationell nivå. Arbetet har gett politiker och tjänstepersoner en ökad förståelse om länets behov av tillgänglighet samtidigt som förståelsen för tillgänglighet i bredare perspektiv förankrats och varit centralt i processen.

Effekter – Digital kommunikation

Det arbete som gjorts inom bland annat kartläggning, kunskapsuppbyggnad och inte minst projektet *Digital mobilitet för framtiden* kommer att ge effekter på sikt när det gäller bredbandsutbyggnaden. De kunskaper som byggs upp ger oss verktyg att lösa de utmaningar länet står inför.

¹⁶ För definitioner och exempel av resultat i form av prestationer och effekter samt aktuella mål, se s. 3–4 i *Anvisningar*.

¹⁷ För definitioner och exempel av resultat i form av prestationer och effekter samt aktuella mål, se s. 3–4 i *Anvisningar*

5. Anslag 1:1 Regionala utvecklingsåtgärder

5.1 Har anslaget bidragit till att nå målen i:

- den regionala utvecklingsstrategin?

Ja ☒

Nej ☐

Om ja, beskriv hur anslaget har bidragit till att nå målen. Om nej, beskriv varför anslaget inte har bidragit till att nå målen.

RUS är styrande för arbetet med anslaget 1:1. Utbetalda projektmedel har bidragit till 10 av de 20 delmål som finns i RUS, framförallt inom målområde Ett nyskapande Västmanland och inom delmål:

- Öka den regionala ekonomiska förnyelseförmågan: Västmanlands styrkeområden och ÖMS utmaningsområden är viktiga prioriteringar, inkluderar satsningar på innovationskluster, automation, AI, energieffektivisering och - energiomställning, samverkan mellan innovationsmiljöer inom ÖMS.
- God ekonomisk utveckling: här finns projektsatsningar inom besöksnäring, grön omställning, cirkulär ekonomi.

I bilden nedan visas beviljade projekt (mörkgrön stapel) och utbetalt belopp i pågående projekt (ljusgrön stapel) per delmål i RUS.

Vi har under 2024 beviljat totalt 33,3 miljoner kronor till 24 nya projekt. En utmaning är att öka fördelning av projektmedel som bidrar till att öka kompetensförsörjning så som exempelvis delmål 18, öka andel företag och organisationen som upplever att de har lätt att hitta rätt kompetens vid rekrytering. Vi har därför haft aktiv dialog med aktörer inom det näringslivsfrämjandessystemet för att uppmana dem att starta projekt. I somras mobiliserade vi aktörer i länet som kunde svara på Tillväxtverkets utlysning om talangattraktion. Utlysningen kom med kort framförhållning före semestern. Den aktör som sedan gick in med en ansökan har sex månader senare fortfarande inte fått ett svar från Tillväxtverket. Lång handläggningstid erfar vi även från Jordbruksverket där vi godkänt finansiering i ett Leaderprojekt.

Förutom att dessa långa handläggningstider omkullkastar planering hos de sökande är det en utmaning för oss i planeringen av regionala 1:1 medel. Vi öronmärker medel till medfinansiering och vill gärna att dessa då beviljas under det år som ansökan skickades in till beslutande myndighet. Dessutom påverkar det aktörers motivation att söka offentlig projektfinansiering.

När det gäller företagsstöden har vi fortsatt samarbetet med Almi där de hanterar flera av stöden. Almis företagskontakter gör att vi får större möjlighet att nå företag och prioritera mellan ansökningar. Målsättning med samarbetet är bland annat att stöden ska nå fler kvinnoleda företag samt en bättre fördelning mellan länets kommuner. Under 2024 fördelades stöden med 28% till kvinnoleda företag och 72% till företag ledda av män. Geografiskt fördelar sig företagsstöden med 46% till företag i Västerås och 54% till övriga kommuner i länet, vilket är en något bättre geografisk

fördelning än förra året då över hälften gick till företag i Västerås.

Förordningen 2022:1468 föreskriver att stöd inte får vara större än vad som behövs för att den åtgärd som stödet avser ska kunna genomföras. Vi har testat olika stödnivåer, dels 80% och dels 50 %. En högre stödnivå ökar antalet ansökningar. Däremot, i de uppföljningsenkäter vi gör anger många, både ekonomiskt starka och svaga bolag, att de troligen skulle gjort sina satsningar även utan bidrag. Det gäller oavsett bidragsnivån. Det är svårt att se vad som kännetecknar de bolag som i efterhand uppger att de skulle gjort sina satsningar även utan bidrag.

Vi har ett samarbete med Energikontoret som besöker företagen och ger förslag på energibesparande åtgärder. Sådana samarbeten bidrar till att vi får in fler ansökningar och når fler relevanta företag. Vi ändrade stödreglerna för att främja bolag som drabbats av den afrikanska svinpesten. Det var dock en utmaning att nå ut med företagsstöd, som ställer krav på utveckling och expansion i företagen, när företagen behövde ersättning för inkomstbortfall och likviditet.

- nationellt och regionala program för Europeiska regionala utvecklingsfonden?

Ja ☒

Nej ☐

Om ja, beskriv hur anslaget har bidragit till att nå målen. Om nej, beskriv varför anslaget inte har bidragit till att nå målen.

I så stor omfattning som möjligt prioriterar vi att projektmedel växlas upp med finansiering från ERUF. Under 2024 har vi medfinansierat 12 nya ERUF-projekt med anslag 1:1. För de tolv projekt finansierar ERUF med 58,4 miljoner och vi medfinansierar 23,5 miljoner med regionala 1:1 medel. Övrig offentlig och privat finansiering är 64,9 miljoner för dessa tolv projekt. Projekten bidrar till samtliga sex målområden i det regionala ERUF-programmen. Utifrån det kan det sägas att anslaget bidrar till målen i ERUF. Däremot är måluppföljning i ERUF svårt. Den löpande lägesrapporteringen i projekten, enligt nuvarande ERUF-mall, är bristfällig och måluppfyllelse sker inte förrän vid projektslut och från Tillväxtverket vid programslut.

- program för Europeiskt territoriellt samarbete (Interreg)?

Ja ☐

Nej ☒

Om ja, beskriv hur anslaget har bidragit till att nå målen. Om nej, beskriv varför anslaget inte har bidragit till att nå målen.

Region Västmanland medverkar i tjänstemannastödsgruppen för svenska Övervakningskommittén-delegationen Interreg Central Baltic samt har en ersättarplats i Övervakningskommittén för densamme. Vi har under 2024 inte medfinansierat något Interreg-projekt med regionala 1:1 anslag. Vi utvecklar däremot våra nätverk med och kunskap om EU i särskild insats, vars syfte är att bland annat verka för att hitta samarbetsparter inom Interreg.

- i förekommande fall omställningsplanen för Fonden för en rättvis omställning?

Ja ☐

Nej ☐

Ej aktuellt ☒

Om ja, beskriv hur anslaget har bidragit till att nå målen. Om nej, beskriv varför anslaget inte har bidragit till att nå målen.

5.2 Beskriv hur hänsyn till ekonomisk, social (inklusive jämställdhet och integration) och miljömässig hållbarhet har påverkat regionens beslut om medel till projektverksamhet, regionala företagsstöd och stöd till kommersiell service.

Sökande till projektmedel måste beskriva hur projektet ska bidra till hållbarhet. Om detta är otydligt vid ansökan ber vi om komplettering innan beslut. För de projekt som beviljas ställer vi krav på att projekten ska nå ut till flera kommuner och redovisa per kommun (territoriell nytta) och kön (jämställdhet).

Region Västmanland har valt att ha specifika stödformer för företagsstöd som främjar hållbarhet. Det kan röra sig om vårt energieffektiviseringsstöd som främjar miljömässig hållbarhet eller vår affärsutvecklingscheck för grön omställning. Vi har även ett samarbete med Almi som gör att företag går igenom en hållbarhetsanalys när de söker stöd. När det gäller stöd till kommersiell service så drivs några av våra lanthandlare i länet av kvinnor och utrikes födda. Vi försöker med stödgivning främja en ekonomiskt hållbar utveckling för företagen så de kan tillhandahålla sina livsmedel till orten. Hela stödformen är utformad för att göra just det. Ibland kan vi åberopa särskilda skäl när det gäller vissa typer av investeringar som är bra för miljön eller företagarens säkerhet mot brott och då lämna en högre stödprocent.

5.3 Beskriv hur olika territoriella perspektiv har beaktats och påverkat beslut om medel.

För projektmedel ställer vi krav att projekten ska omfatta målgrupper i flera kommuner i vårt län. I de fall där endast en kommun är part i projektet ställer vi krav på att resultatet av projektet ska komma till nytta i flera kommuner för att beviljas medel. Vissa former av direkta företagsstöd beviljas inte företag i Västerås kommun eller till en lägre stödprocent där än till övriga kommuner i länet. I ingen del av Västerås landsbygd har servicen ansetts så gles att stöd för kommersiell service beviljats där. Vissa andra stödformer kan bara beviljas i Fagersta, Norberg och Skinnskattebergs kommuner som är ett speciellt stödområde medan exempelvis stöd till innovationer anses viktigare än det territoriella perspektivet och kan lämnas i hela länet.

6. Analys, uppföljning och utvärdering

6.1 Beskriv hur ni har tagit tillvara erfarenheter och kunskaper från analyser, uppföljningar och utvärderingar i det regionala utvecklingsarbetet.

Utöver uppföljningen av den befintliga regionala utvecklingsstrategin har vi under året arbetat med den reviderade versionen och en del i detta har varit att utveckla uppföljningssystemet och olika indikatorer som mäter länets övergripande utveckling. De befintliga indikatorerna har utvärderats utifrån aktualitet, möjlighet till årlig uppdatering och hur väl de svarar mot intentionerna i RUS:en. Inspel har dels kommit från organisationer som deltagit i det förankringsarbete som bedrevs, planer som tillkommit sedan den föregående RUS:en antogs (Affärsplan Västmanland och Kompetensförsörjningsplan Västmanland), dels remissvar. Analysen och framtagandet av indikatorer görs i samverkan mellan analytiker på regionen och de tjänstemän som arbetar direkt med frågorna. Ambitionen är att åstadkomma ett utökat faktabaserat och datadrivet arbetssätt som kan bidra till att olika insatser och åtgärder träffar rätt.

[Regional utvecklingsstrategi Västmanland indikatorer](#)

Särskilda satsningar har gjorts inom kompetensförsörjningsområdet. Vi har bland annat tagit fram ett material som ska underlätta arbetet med Skolverkets lokala planeringsunderlag för den gymnasiala utbildningen. Underlaget och tillhörande visualisering används av såväl regionens medarbetare som andra intressenter.

[Statistik om gymnasiet och Komvux i Västmanland](#)

Ett särskilt material har även tagit fram för att stötta medarbetare inom kompetensförsörjning med underlag inför deras branschmöten, med riktad statistik på olika nivåer.

Läget i branschen

Inom näringslivsfrågor har två analyser gjorts. Den ena handlar om hinder och möjligheter för företagsklimatet i länets alla kommuner och i länet som helhet. Den andra om förutsättningarna för ett länsövergripande arbete för etableringar. Dessa har framför allt bidragit till nya insatser för näringslivsutveckling i länet, men också till bättre kunskap om länets näringsliv hos både tjänstepersoner och politik.

Slutligen har strategier inom kompetensförsörjning tillsammans med analytiker från Regionen deltagit i de särskilda satsningar som Tillväxtverket gjort kring regionalekonomi och kompetensförsörjning.

6.2 Beskriv hur ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet har integrerats i analyser, uppföljningar och utvärderingar.

En särskild satsning under året har varit att, på uppdrag av Regionala utvecklingsnämnden, ta fram en analys över förutsättningarna för tillväxt i länet. Arbetet kommer att avslutas under inledningen av 2025. Studien utgår främst ifrån förutsättningarna för ekonomisk tillväxt och fokuserar dels på indikatorer som mäter detta mer specifikt, som BRP, export- och importvärden, dels de geografiska och demografiska förutsättningarna i länet.

I samband med revideringen av indikatorer för RUS är föreslaget att arbeta in en utökad användning av de övergripande måtten och de enskilda nyckeltal som finns i BRP+ genom att följa utvecklingen på övergripande nivå och över längre tid, kopplat mot den mer långsiktiga visionen i RUS:en.

6.3 Beskriv hur olika territoriella perspektiv har beaktats i analyser, uppföljningar och utvärderingar.

En viktig utgångspunkt i arbetet med uppdaterade indikatorer för RUS har varit en ökad möjlighet att bryta ner materialet i mindre geografiska delar, i huvudsak kommun och i förekommande fall DeSO. Vi upplever ett allt större intresse för analys generellt och inte minst möjligheten att kunna erbjuda visualiseringar som möjliggör mer lokal analys, antingen av Regionens medarbetare eller andra intressenter i länets kommuner eller andra berörda organisationer. Det territoriella perspektivet har inte minst varit viktigt i den analys av tillväxtförutsättningar i länet som vi arbetat med.

Tillsammans med ansvariga för turism- och besöksnäring i länet bjöd vi in Tillväxtverket för att lokalt visa vilka möjligheter som finns för territoriell analys med hjälp av verktyget Pupos Regionalanalys. Vi har inga egna uppgifter om användning men uppfattar att många av deltagarna såg stora möjligheter för sitt eget framtida arbete utifrån Pupos. Däremot har Pupos Serviceanalys använts för att analysera stöd till kommersiell service på landsbygden för befintliga livsmedelsbutiker och för områden där det finns intresse att öppna digitala butiker.

.....

Christer Alzén
Förvaltningsdirektör
Regionala utvecklingsförvaltningen